

ՏԵՐ ԵՒ ՏՆՈՐԵՆ

ՅՈՒԼԱՆԵՆԻՍ ԵՄԷՆԱՅԱՐ

ԽՐԱԳՐԱՏՈՒՆ

ԳՐԱԼՈՒ ԳԱԼԱԹԻԼ ԷՍԻԻ ՊԱՆՔ ՈՐՈՐԵՆԻ

Պատգամաբան ուղղափառ համայն կամ առ
գրութիւն հա չի դարձուիր

Bureaux du Journal "HAÏRÉNIK"
GALATA, ancien local de la BANQUE IMP. OTTOMANE

10 ՓԱՐԱՅ

ԱԶԳԱՅԻՆ. ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

10 ՓԱՐԱՅ

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՕՐԱԳԻՐ

ԽՐԱԳՐԱՏՈՒՆ
ՄՐՈՒՄ ԱՐՓԵԱՐԵԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆ ԹԻՒՆ			
Պատգամաբան	300	թիւ	75 դր
Պատգամաբան	150	»	40 »
Պատգամաբան	300	»	100 »
Պատգամաբան	150	»	50 »
Պատգամաբան	75	»	25 »
Պատգամաբան	300	»	25 դրանգ

Պատգամաբան ԹԻՒՆ ԿԱՐԴԱՆԱԳՐԱՆ
(Գրաքի փոխարէն փոխարէն փոխարէն փոխարէն
400 դրէ ԹԻՒՆ 115 դրէ)

فصله اسكى باقى
حيره نيك
مترجمه اداره خاتمه

ՀԱՐՄԵՆԻԱՆ ԱՂԶԻՆ ԿԸ ՓԵՏՈՒՈՒԻ

Գանդառը այս անգամ ոչ թէ Պոլսէն կուգայ, այլ Ատարազարէն եւ Ռոտտաթոյէն: Շատ հաւանական է որ, եթէ ուրիշ քաղաքներու ալ հարցնենք, նոյն ողբը պիտի լսէինք այդ տեղերէն ալ:

Աւելի չա՛յ, աւելի չա՛յ: Մեղ հաւատեցին թէ Ռոտտաթոցի քիչ թէ շատ կրթուած երիտասարդ մը մեծ հակառակութիւն կը գտայ տեղացի աղջկան մը հետ ամուսնանալու: Նոյն երեւոյթը կը նշմարուի նաեւ Ատարազարի մէջ: Երկու տեղերուն պարմանիներն ալ կ'երթան հարս մը գտնել հեռուն, կամ Պոլս կամ Նիկոմիդիա:

Կարնեցիներ կը ճանչնանք որք յայտնած են մեղ նոյնպէս թէ իրենց քաղաքին մէջ ալ տեղացի օրորդներն այլ ևս կարող չեն վրանին սեւեռել տալ ուսեալ երիտասարդին աշուրները:

Այնպէս որ հարկ է եղողական թէ ամէն մեծ գաւառական քաղաք կամ արդէն ունի այս ցար, կամ ունենալու մօտ է: Եւ մենք կը յաւելունք, կրթական շարժման այս ընթացքով, կարելի չէ որ գաւառական քաղաք մը յաջողի բացառութիւն կազմել:

Մենք ամենքս, մեծ կամ պոքա տիկ, կին կամ այր, ծեր կամ երիտասարդ, պէտք է որ ապրինք առանց իրարմէ փախելու, միշտ զիրար տեսնելով, իրարու հետ խօսակցելով:

Հասարակութիւնը միայն երկկ մարդերէ բաղկացեալ չէ, երբ աշխարհի այս կեանքը կ'ապրի, այլ կիներէ ալ:

Կինն անբաժանելի մասն է երկկ մարդուն: Եւրոպայի մէջ կը տեսնենք ձգտում մը թէ կինն հետզհետէ երկկ մարդուն աւելի մօտ ապրի, հետը աւելի միասին ապրի, աւելի գործակցի, այնպէս որ կինն ոչ միայն զակընդունու մայրն ըլլայ, ծնող, սնուցանող, ստնտու եւայլ, այլ անոնց դասատուն, դաստիարակը, երկկ մարդուն ընկերը, գործերուն համար մինչեւ իսկ խորհրդականը, էակ մը վերջապէս որ օրուան միայն մութ մասին համար ստեղծուած չըլլայ:

Մարդկային բնազդումն համաձայն է այս ձգտումը:

Ի բնէ արդէն մարդս համակիր է կնոջ այս պաշտօնին աշխարհիս վրայ: Ասոր ապացոյցն այն փափաքն է զոր ամէն ոք, մինչեւ իսկ անուսնանալու այնպիսի կին մը որ թէ՛ գեղեցիկ և թէ՛ խելացի, թէ՛ սիրող և թէ՛ գործող ըլլայ:

Այս փափաքն ի հարկէ աւելի զօրաւոր պիտի ըլլայ այն անձերու սրտին մէջ որ ուրիշներէն աւելի լուսաւորեալ են:

Դժբաղդաբար Ատա - Բազարի,

Ռոտտաթոցի օրորդներուն համար, այդ երկու քաղաքներուն մէջ մանչերուն նոր սերունդ մը հասած է որ, ինչքան ալ անբաւական, հարեւանցի կրթութիւն մը ստացած ըլլայ, դարձեալ մեծ տարբերութիւն մը կը գտայ իր և աղջկանց դասակարգին միջեւ, որովհետեւ այս վերջինին կրթութիւնը մանչերուն կրթութեան հետ համեմատական ընթացքով մը յաւելած չէ տարուած: Միւս կողմէ երիտասարդները գործի պատճառաւ Պոլս գալով ճաշակը կ'առնեն մեր բաղդատաբար աւելի քաղաքավար, աւելի վայելուչ կենցաղավարութեան և երբ կը վերադառնան քաղաքին՝ կ'ուզեն որ առնելիք հարսերին բուրովն հին Ռոտտաթոցի, հին Ատարազարցի մը ըլլայ:

Ոչ ոք արտակարգ, այսպիսի կրնայ դատել այս երկու քաղաքի երիտասարդութեան տարտնջներն որք բնականաբար որ մը օրանց պիտի պայթէին, որովհետեւ բնական իրազ կարգին մէջն են:

Այս տարտնջները սակայն պէտք է որ աղջկանց հայրերուն քիչ մը աւելի մտածմունք պատճառեն:

Գաւառական քաղաքի մը մէջ, ամէն հայր ընդհանրապէս կ'ըմբռնէ թէ մանչ զաւակը ուսում ստանալու է: Բնէ չէ թէ այս նպատակով կը յօժարի մեծ գումար մը տարու չափ առաջ երթալ, ոչ, բայց գէթ համընդուն անկեղծ է: Գալով աղջկան, այս խեղճին նկատմամբ հայրը կը շարունակէ մտածել թէ իր մի կողմ, օր մը չէ օր մը երկկ մը պիտի գտնէ:

Ահա այդ երկկն է որ այժմ գալ ներկայանալ չուզիր:

Պարզ խօսինք. հայր մը պարտական է իր աղջկան երկկ մը փրկուելու: Նախ մարդասիրական չէ ձգել զաւակ մը որ թողմի, թարչամի ամուսնութեան տանջանքներուն մէջ: Յետոյ, աղջիկը կարգելով կը թիթեւցնէ իր ընտանեկան բեռը: Յաճախ ստուգուած է որ այս վերջին նկատումն ամենէն աւելի կը կուէ ծնողներու մտքին մէջ: Ասիկայ անշահախնդրութիւն չէ, իրաւ, բայց գործնական հարկ մըն է:

Այն հայրերուն, որոց ճտին աղջիկ մը ուրիշ բան չէ բայց եթէ բեռ մը, հարկ կ'ըլլայ սա ըսելու. «Դուք հեռատեսութիւն չեք ցուցներ երբ ձեր աղջիկներուն կրթութեան համար անհոգ, անփոյթ կը մնաք, վասն զի այդ բեռնէն ազատելու համար միայն մէկ միջոց մը ունիք, այն է երկկ մը փրկել, երկկ մըն ալ գտնելու համար պէտք է աղջիկները արդէն կրթուած ըլլայ:

«Ձեք ուզեր աղջկանց վարժարան, չեք ալ գտներ երկկ մը ձեր աղջիկներուն: Ահա այս է որ այսուհետեւ լաւ գիտնալու էք»:

Թէ՛ Ատարազարի, թէ՛ Ռոտտաթոցի մէջ կան օրորդներու համար

յարկեր, բայց շատ լեղիճ, շատ անբաւական վիճակի մէջ: Ամէն օր կուէ չպակսի մանչերութեամբ անհարկ անբաւական: Մարդ չկայ, ո՞վ փոյթ պիտի ընէ թէ օրորդներն ի՞նչ կը սորվին, ի՞նչ ոգի կը ստանան, ի՞նչ կենցաղաւարտական դաստիարակութեան մը կը հետեւին: Անտարբերութիւն, անտարբերութիւն, անտարբերութիւն: Բայց այս ամուսնական խեղճին մէջ ընկերական այնպիսի անհագին շահեր կան որ ներելի չէ անտարբեր մնալ ամէն կողմէ լուսած այս տրտնջներուն:

ՊԱՆՏՐՄԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պանտրմայի կը գրեն մեղ:

Հարկաւորներուն ցուցանանքէն մը մէջ Պանտրմայի Հայերն եւս պատուաւոր տեղ մը կրնան գրուել: Կան երկու ծանօթ անձնաւորութիւններ որք դար մը բողոքած են, Աստուծոյ մէջ է Տ. Յակոբ քահանայ որուն պարթեւ հասակը եւ փառաւոր կազմուածքը կը յիշենք նախնի նահապետները: Կիտ ջալելով յաճախ եկեղեցի կուգայ: Եւ կը մասնակցի երկու ցողովքեանց, Վերջին օրերն ծխելու սովորութիւնէն հրաժարած է, առանց ակնոցի սկսած է վերստին կարգաւ: առանց չափաւորութեան կրնայ զբոսել թէ մեր նորածին երիտասարդներուն մէջ մասէն շատ աւելի առողջ է թերեւս:

Միւս հարկաւորներն կին մըն է, Տիւնի Եղանակ, որ Պանտրմայի պատուաւոր մէկ ընտանիքին կը պատկանի: Կիտ 110 տարեկան է. ժամանակէ մը ի վեր տեսնելու կարողութիւնը թէն կորուսած է, բայց անվիթար պահած է լսելու եւ լիջելու կարողութիւնը: Դեռ երէկուսն պէս կը պատմէ իր կեանքի մասը մեծը զեպերն իսկ, բայց ժամերով քաշուելու կարողութենէ զուրկ է:

Պաշտօնութիւնը տարածուած է մեր երկրասարգներուն մէջ ալ: Կը տեսնենք մարդիկ որ օրն ի բուն նարտ ու թուղթ խաղալով կը սպառեն իրենց ժամերը կիրակին իրենց չրաւեր այդ անասնացոյցի ժամանցին համար, լուր օրերուն մէջ ալ աշխատանքի կամ զբօսանքի ժամերին մաս մը կը լսեն խաղի նուերելու համար: Կը հարցնենք թէ մեր եկեղեցականները եւ ամէն անոնք որ ժողովրդին բարօրակցին հոգածու են, կարող չեն խորհիլ այս վատ ունակութեան զէմ մարտչելու միջոցներուն վրայ:

ԶԵՆՈՐ ԳԼԱԿ

Լազարեան ձեռնարանին հայերէնի գաւառս. Պ. Գր. խալաթեանց Հալաթի մէջ հրատարակելով չափական ուսումնասիրութիւն մը, կը ջանայ «Զենոր Գլակ» անունը կրող ծանօթ պատմագրութեան աղբիւրները ընթերցողներու առջեւ պարզել: Պ. Գր. խալաթեանցի գրուած համեմատական ուսումնասիրութիւնն է այդ պատմագրութեան մէջ գործածուած աղբիւրներուն եւ հրատարակուած է Հալաթի Մարտի և Ապրիլ թիւերուն մէջ:

Զենոր Գլակի ընտրին համեմատական ուսումնասիրութիւնը հնագոյն պատմագիրներու հետ, շատ կարեւոր է: Այս կերպով հարկ է լուծել պատմական եւ մատենագրական խնդիրներու շարք մը, որք յարաբերութիւն ունին այդ մատենագիրն հիմնական ընտելութեան հետ: Այս աշխատութեամբ յստակ կերպով կը պարզուի նաեւ որ Զենոր Գլակի ո՞ր կտորները հեղինակութիւն են, ո՞ր մասերը մտաբանութիւն, եւ ի՞նչը ո՞ր դարու կը պատկանի:

Պ. խալաթեանց այս համեմատական

ուսումնասիրութիւնն ետք կը խոստանայ հրատարակել նաեւ մանրամասն ընդհանրագիտութիւն մը, պարզելով իր հանած եղբակցութիւնները, թէպէտ չծածկեր, այժմէն որ ինք աւելի հակամէտ է Զենորի գրուածքը: Գարուն ապրիլ Հայուն մը կարկանդակ համարի:

ԽՈՍԵԼՈՒ ԿԵՐՊԸ

Ա.

Գանի որ այս օրերս բաւական կը խօսուի, զանազան առիթներով, Հայ կիններու եւ մասնաւորապէս բարձր դասի կիներուն մասին, եւ ալ անհարկի չեմ տեսներ միտքներու այդ արթուն վիճակէն: Օգուտ քաղել բարձր դասի հայ տիկիններուն մէջ թերութեան վրայ եւս խօսելով. այն իսկ է իրենց անպատշաճ խօսուածքը: Անպատշաճ խօսուածք բացառութիւնը քիչ մը մոռնալ է, ուստի լուսաբանենք:

Կը դիտէք որչա՞փ մեղմ սկսայ յօդուածս՝ որպէս զի ոչ զքին զիւրազգայութիւնը վերադարձ եւ մէկուն մէկուն ըսել չի տամ. — «Ճիշդ իմ վրաս զգրուած է այս, անձնական թշնամութիւն ունի հետս»:

Ինչպէ՞ս, Թալիէն, Ժորժ Սանտ, Ժիւլիէ Լատան եւ ուրիշ ֆրանսացի տիկիններ, նշանաւոր հանդիսացած են այս դարուս մէջ իրենց խելքով, այլ մասնաւոր փայլած՝ արամիտ խօսակցութիւններով, ընկերութիւններով մէջ, իրենց խօսելու գիւղերն ու ձեռքն են որ բերնէ բերն կը պըտտին եւ ամէն մարդ կը ջանայ, կրցածին չափ, գտել, մաքրել իր լեզուն եւ ժօնցնել անոնցին: Գրականութեան մէջ իսկ հոգի հանած մարդիկ պատիւ ու փառք համարած են այդ տիկիններու արար մուտք ունենալը: Ռանպուլյէի Մարգիտիէին ապարանքն ալ եօթնեւտասնեորդ դարուն՝ Լուզովիկոս չորեքտասնեորդի ժամանակ, բարեբաստիկ աղբիւրութիւն մը ունեցած է նոյն ժամանակի ընկերութեան վրայ եւ մեծ օգուտներ ընծաւած՝ ֆրանսական լեզուին ու գրականութեան, եւ աւելի հին ժամանակներու մէջ Ասպասիա, անոր քան ըզչորորդ դար Գրիստոսէ առաջ: Բայց զըլուստ առեր զէպի ո՞ր կ'երթամ, հայ տիկիններու խօսուածքը ընդհանրապէս հայ միւսին ևս Ասպասիա բարձրադաս պէտք կայ միթէ: Ի՞նչ, պիտի պահանջեմ որ մեր խալաթեանքը անոնց հաւատարիմ: Երբեք, միտքս բնա՛ւ այդ չէր, լուրջ ուսումնասիրութիւն մը ընելու դիտարկութեամբ սկսայ յօդուածս եւ անոր համար ինկայ այս խորհրդատին մէջ:

Թէ ինձի եւ թէ ձեզի համար աւելի աղէկ է պատ ի պատ դարձածները մէկ կողմ թողուք ու պարզօրէն խօսինք, ամուսնացող որ զրգատունս այրած չէ, ուստի կրնամ հաճախել կերպով գրել:

Հայ կինը անկիրթ է. — երկկ մարդին ալ անկիրթ են՝ ըսէք գոցէ, կրնայ ըլլալ, բայց խնդրել անոնց վրայ չէ հիմա. — Այդ, անկիրթութիւնը մեծ թեւութիւն մըն է ուրիշ շատ չարքներ կը ծնին, Դիտած եմ որ ընտանիքներու մէջ պատշաճ կրթութեան հարկերն ու թեւտեւ կանկրթութեան պատճառաւ առաջ եկած են եւ այդ անկիրթութիւնն ալ բուն իսկ փոխանակալ խօսքերուն մէջ է շատ անգամ: Այս թերութիւնը կ'ըրբ մը չէ, ուստի շատ դիւրութեամբ կարելի է ուղղել: Բիւ մը բարի կամք եւ զգուշութիւն բուն են: Ի՞նչ տիտուր ներգործութիւն կ'ընէ քիչ շատ կրթուած մէկուն վրայ մեր բարձր դասի տիկիններուն խօսուածքը երբ պատահութեան ունենայ լուսնու, մասնաւոր իրենց բարեկամայթ կամ հրճուալից վարկեաններուն մէջ, երբ միտքն իր խոհականութիւնը չկրնայ լով պահել: Գուրս կուգայ բուն իր գոյնով: Շատ անգամ այդպիսի պարագաներու մէջ, ազնուաշուք իրական բեւ

րաններ, չորտոսաններու անուններով կը խառնաւորեն իրենց հիւրերը, եւ կամ աւելի զնոյնկար ալ նուազ փոխաբերական լեզուով մը ձեզ կը հրամցեն, կարելի չէ ըսել ի՞նչ:

Յաճախ, խիստ յաճախ, իրենց թարմաղ կամ թոթոկած չրթութիւնները կ'արտաբերեն բառ մը՝ զոր վ. Հիւկոյ կրնայ վսեմ գտնել վաթնորդի դասը, Գանպոնի մը բերանը, բայց ո՞չ երբեք ներքին զարգացումս արան մը մէջ, ընկերութեան մը առջեւ:

Եւ ամէնէն ցաւալին այն է որ կը գտնուի մարդիկ որոնք հաճոյք կը զգան այդ աղտոտ խօսքերէն, կը քաջալերեն կը գովաբանեն այդպիսի ազանդութիւններ ըսող բերանները:

— Ի՞նչ էյնչէնէն, Թեֆէ կիկի է, մինչեւ վերջը Կեֆէ կ'ընէ:

Եւ գիտէ՞ք որ հայտնութիւնը խրոխտանք մը համարուած է մեր մէջ, գրեթէ հոմանիս անկեղծութիւն: Հայտնի բերան մը միշտ կը յարգուի, ակնածանք կ'աղգէ եւ կը փնտռուի իրենց գումարումներու աղի ու համը: Մեր քաղաքական անկուսմին մէջ նշանն ալ այս չէ:

ՄԵՐ ԱՐԵՒԻՆ ԳԱՆՏՆԻԸ

Ապրիլ 4-ի խաւարումը. — խաւարումներու շրջանը. — Մասնական խաւարում՝ մեղ համար. — Երբ է մեղ տեսնելու անընդհանր խաւարումը. — Յիշատակ. Անգլ. և Ամերիկեան Պատմագրութիւնները. — Արեւի խաւարումներուն կարեւորութիւնը՝ աստղագիտութեան համար. — Արեւի տեսնելու Երեւոյթը. — Մեծ գաղափար:

Արեւի խաւարումները դիտական տարեկան գրութեանց մէջ արձանագրուած է՛ն չափական երեւոյթներն են, ու հետեւաբար, անբաժանաճիւղ ուսումնասիրուած, թէ՛ մշտն չպարզուած խնդիրներն ալ քիչ չեն: Արեւի խաւարումը տարին ամենէն չափը կը պատահի եօթն անգամ, իսկ ամենէն քիչը՝ երկու: Այս տարին ալ այդ քիչերուն կարգն է, որովհետեւ երկու խաւարում միայն ունենք, Ապրիլ 4-ի ամբողջական (մեղ համար մասնական) եւ Մեյսի 28-ի մասնական խաւարումները:

Արեւի խաւարումներուն տեսանելիութիւնը լուսնի խաւարումներուն հակադարձն է. որովհետեւ, մինչդեռ լուսնի խաւարումը ամէն տեղ կարելի է տեսնել, արեւի խաւարումը դիտելու համար մասնաւոր երկիրներ միայն առանձնաշնորհուած են: Լուսնի ձգած ստուերը որոշեալ տեղեր միայն կը յաջողի երկրի վրա Արեւը ծածկել քանի մը վայրկեան մեր աչքերէն:

Այսպէս, Ապրիլ 4-ի խաւարումը, որ շատ մասնական էր մեղ համար, երկրի բաւական ընդարձակ մէկ մասին մէջ 160 քիլոմետր տարածութեան վրայ ամբողջական եղաւ: Տարակոյս չկայ թէ այդ կողմերը թիթեւելու կատարել էր, առաջին ու երկրորդ մեծութեան համար երկնային մարմինները պարզ աչքով տեսնուելու չափ մութ:

Լուսնի ստուերը Բիւլիէն, Պրազիլիան, Մոսկուիտանէն ու Սենկիպիւլի տարածուեցաւ հարաւային խաղաղականէն մինչեւ Սահարայի մեծ անապատը: Խաւարումը Բիւլիի վրայ տեսնել 2 վայրկեան 56 երկվայրկեան, Արեւմտեան մէջ 4 վ. 40 երկվ. եւ Ամերիկէի արեւմտեան եզերքներուն վրայ՝ 4 վ. 10 երկվ.:

Չկարէք որ խաւարումները քմահաճօքի պատկայ են. — ո՛չ. անոնք անգամ կարգ կանոն ունին, 6,585 օրուան կամ 18 տարիէ եւ 11 օրէ քաղաքացած շրջանի մը հետեւելով: 1893 Ապրիլ 4-ի խաւարումը վերաբարձն է 1875 Մարտ 25-ի օրը տեղի ունեցածին: Այս խաւարումը պիտի կրկնուի յաջորդաբար 1911 Ապրիլ 16-ին, յետոյ 1929 Ապրիլ 27-ին:

Բայց մի՛ աճապարէք. մեղ համար 1912 Ապրիլ 5-էն առաջ արեւի ամբողջական խաւարում չկայ, ու այն ալ քանի մը երկվայրկեան միայն պիտի տեսնեն:

Գիտեմ, չափ զոր չէ՛ք. կ'ուզէիք աւելի գեղեցիկ, եղբարական խաւարում մը վա- յելի, ցերեկուան պայծառ օդով ձեր առա- ջեւ պարզուած տեսնել երկինքի տեսա- լանը, լուսին կարմիր, կրակի գոյնով ու ծիրկաթինը՝ շողողողուն սաւանի մը պէս երկնակամարը չըլծանական, դե- մերինդ ալ հրաշալիայլ Արեւսեակ մը. ըս- պասեցէ՛ք ուրեմն, — եթէ կրնաք, — մին- չեւ 1999 Յուլիս 30. միայն ունի՞ք բուն դարավերջիկ կեանքը վարել, ճշմարիտ դարավերջիկ խաւարումը դիտելու հա- մար, որ շատ հրապուրիչ պիտի ըլլայ անտարակայս, իր և վարկեանի տեսե- լութեամբը։

Շատ հետեւները գտցինք. մենք դա- վարելը կ'երազանք, սուղ ժամանակն սպաննելով։ Գիտուն ըսեալ մարդիկ կան, անոնք մեզի պէս չեն. իրենց ուղ- ղութիւն ըրած են ձեռքերնեկեկած ա- ողիքը չիմանցնել, Բան գործ թողած, ա- հագին պատմութեամբ փութացեր են երթալ այն կողմերը, ուր խաւա- րումը ամբողջական պիտի ըլլայ։

Հայրենի իմացուց արդէն ֆրանսացի գի- տուններու խմբի մը Սենեկայ մեկնիլը։ այս խումբը կազմակերպուած է Բարիդի Երկաթուղիական Գրասենեկին հսկողու- թեան ներքեւէն Պ. Պոմ-Բիւլիէնի շա- կցութեամբ։ Ուրիշ անդիական խումբ մըն ալ ճամբայ ելաւ, Պ. Թորքի տեսչու- թեամբ, նմանապէս Արիւիկէ երթալով։ Պարզիկայի աստղագէտներն ալ անտար- բեր չեն։ Միացեալ-Նանանգներէն նշա- նաւոր գիտուններ վազել եկեր են ի Բա- րա-Բուրա, գործին շարժում տալու հա- մար։ Դո՛ւ խմբուեր են նաեւ Սանթիա- կոյի դիտարանին աստղագէտները։

Ու երեւակայեցէ՛ք իրարանցումը. այսքան մարդիկ, դիտաններով, հեռա- տես գործիներով, լուսադրական մեծը- նաններով եւ գիտութեան տուած բոլոր միջոցներով զինուած, պիտի դիտեն Ա- րեւը, խաւարումը, լուսնի անցքը անոր սկաւառակին վրայէն։ Այսքան կարե- յորութիւն ընծայել տիեզերքի մէջ կա- տարուած վարկեանական միջադէպի մը... ու գիտէ՛ք թէ այս բոլոր գործիքները, մարդերը, մանրագիտական, լուսադրա- կան աստղաւանդը փոխադրուած համար ո՞րքան ծախս եղած է։ Իւրաքանչիւր խմբի համար երեք-չորս վաշտը քիչ ե- կած է։

Հիմա ըսենք թէ այսքան ծախսեր եւ խախտութիւն ինչո՞ւ եղան. — մենք, հասարակ մարդիկ, գիտենք թէ արեւը կը բաղկանայ միայն այն-կրակէ գուն- դէն, որ կը սափ հորիզոնին ետեւը, կը մխրձի ծովին մէջ. սխալ. մեր գիտ- ցածն ու դիտածը տեսութեան պատմա- յէն. Իրաւ, թէեւ կը նշարենք Արեւին յստակ կերպով տեսնուած մասը, որ հրաշքեղ վառարանի մը պէս կը շողայ, բայց մեր անվարժ աչքերը չեն բաւեր նկատել Արեւին մնացեալ կողմերը։

Տեսանելի կեդրոնական սկաւառակէն դուրս, ու անկէ թօքն անգամ աւելի մեծ շրջանակի մէջ պարուրուած է արեւի միջնորոտը, որուն տրամագիծը կրկինն է մեր տեսած գունդին։ Ուրեմն, սովորա- լաւ մենք արեւին մէկ կտորը միայն կը տեսնենք։ Կեդրոնի գունդը, որ կազ- մուած է գոլորշիացած տաք կազերէ եւ հրային մասնիկներէ, ամպային հրավառ ծաղկումով մը շրջապատուած է, որուն աստղագէտը լուսափայլ անուր տուած են։

Լուսագունդն ալ յաջորդաբար շը- ջապատուած է հիւսիսայնի պէս շարժու- եւ փոփոխական բոցերու, ճառագայթնե-

րու հսկայ լեզուներով։ Այս վերջինը լու- սագունդին հետ չիփոխելով ծիրանագոյն կրակէ սաւան մը կը ձեւադնէ։ Այս շը- ջանակը, որուն մէջ կը տեսնուի կազի ցայտերէն յառաջ եկած անհատուծ հըր- դեմ մը, կոչուած է ֆուռ-ֆուռ-ֆուռ- ֆուռ-ֆուռ, այս յարափոփոխ կազային հը- նոցը կը շրջապատէ միջնորոտ մը, վար- սամիներու գէպին պէս ձգուած, որ կը կոչուի ֆուռ-ֆուռ։ Պատկին փայլը այնքան տկար է որ ամբողջական խաւարումնե- րու առնես միայն կը տեսնուի։

Արեւի գունաւոր գունդին մէջ վառ- ուած հրդեհը անուրն բարձրութեամբ վեր կը նետէ բոցի ցայտեր, որ մինչեւ պա- կին սահմանները հասնելով, շողողուն ամպի ձեւով կը ծաւալին միջնորոտին մէջ։ Այս այս ամպերն են աստղագէտ- ներն զբաղեցնողները։ Խաւարումը մի- այն նպաստաւոր է իրենց համար դիտե- լու եւ լուսադրելու։ Ու երբ մտածէք որ գիտուն ըսեալ մարդիկ ինչպէս կ'օգտը- լին հազուադէպ առիթներէն, այն առնե- պիտի հասկնաք անոնց ծայրայեղ եռան- դին բուն պատճառը։

Պատկի միջնորոտին մէջ կրնամարդին ճշմարիտ պայթուիներ, որ 400,000 քի- լոմետր բարձրութեամբ բոցի ցայտեր կ'ար- ձակեն։ Արեւին տրամագիծը 1,380,000 քիլոմետր է. ուրեմն այս բոցերը տրա- մագծին մինչեւ քառորդը կը բարձրա- նան։ Երկրապիտակ տրամագիծն է 12,732 քիլոմետր. եթէ մեր խեղճուկ Հողագունդը Արեւին մէջ ձգուէր, հեւատագէ՛ք, պի- տի շողիանար մէկ ակնթարթի մէջ, հը- րաբուխի խառնարանը ձգուած թրջ ու թեթեւ չէլեքարի կտորի մը պէս։

Հին առնես Արեւի միջնորոտին մէջ գտնուած ուռուցիկ ամպերը խաւարում- ներէ դատ, ուրիշ առնես անկարելի էր զննել։ Պ. Ժանսէն եւ Լոքլը հաստատե- ցին որ, գնիւթութիւնը միշտ կարելի է ֆէլդ-ֆուռ-ֆուռ կոչուած գործիքով։ Բայց պատկն անտեսանելի կը մնայ միշտ. խա- լարումը, աստղագիտութեան այս սե- ռագէմ հերշտակը, երբեմն երբեմն կու- ղայ 1-5 վայրկեան, երկրի մասնաւոր եր կայնութեանց վրայ, ցուցնել դիտուննե- րուն պատկին երեսը, որ միշտ գաղտնիք մը մնացած է։ Անծանօթ է տակաւին, թէ պատկին ծաւալը ո՞րչափ է, ինչ է իր քիմիական բաղադրութիւնը, եւ ինչ տեսակ յարաբերութիւն ունի կեդրոնա- կան գունդին հետ։ Աստղագէտը կ'աշ- խատին լուծել այս անգիծաւոր. մաղ- թենք որ աստա պաշտով վերագտնան։ Ասէն պարագայի մէջ, չմոռանք ա- կայն որ մեր տեսած Արեւին մէջ երկու արեւ կայ, մին տեսանելի մարմին եւ միւ- րեն անտեսանելի միջնորոտ, փայլուն գունդէն աւելի մեծ, որուն գաղտնիքը եւ նկարագիրը խոր մթութեանց մէջ թաղ- ուած կը մնան տակաւին։

ՀԱՅԵՐԱՆԵՐԻ ՕՐԱՆՈՒՅԸ

ՉՈՐԵՔՆԵՐԻ 1893. ԱՊՐԵՒԼ 7/19 (Ն.Ց.Ց.)
97—268
ՏԱՐԻԹԻԼԻԲ. Թաւական Հայկ. ՏԵԼԵԳՐԱՖ. 4438
ՄԵԼԵԿԱՆ Ա. — Տարեկան Թաւական. ԻՅՅԻՅՅ
1332.—Թաւական Հիւսիս. ԻՅՅԻՅՅ. ԴԵԿՏԵԼ 2
— ՕՒՆԵԼԻ ՄԱՐԿԵ. 1309. ԱՊՐԵՒԼ 7.
ԿՈՐԵՒԱԿԱՆ. ԲՃ. Ժ. օր 8/19, 19. Աւե-
տոււն Ս. Աստուածածին.
ՊԱՏՄԱԿԱՆ. 1657. Օր 8/19, 19. Պարի
Աւետիք Պատրիարքին, որ ԹԵԼԵԿԱՆ
1449. Բ. Դրան հրամանով Տաճկաստանի
Հայ եկեղեցականներու ղեկարգը փոխեցաւ.
ԿԵՍ ՕՐ — 5-15

ԱՐՈՒՆԵՍԱՆՈՑԻ ԽՆԴԻՐ ՄԸ

(Պատգամ)

ԲԵՐԱ, 6 ապրիլ

Հայրենի կիրակի օրուան մէջ «Դրպ- րոցական այցելութիւն» խորագրին ներ- ճեւ գիտողութիւններ կարգադրի Իւ- կիւտար Ս. Պաշ վարժարանի ձեռագործի ճիւղին վերաբերմամբ եւ կը փութալ պա- տասխանել իմ պաշտօնիս պատկանող մասերուն։

Յօդուածագիրը պատգամի նկատմամբ խօսելով կ'ըսէ թէ «Եւսուցման համայ- նավարժ եղանակը նուազ պիտի յոյնե- ցնէ զինք եւ պիտի տայ աւելի արդիւնք»։ Պէտք է գիտնալ սակայն թէ ձեռագործե- տի նուրճ ճիւղերուն համար մասնաւոր համայնավարժ եղանակ մը գոյութիւն ունեցած չէ՞ ցարժ եւ չլինար ունենալ կարծեմ, քանի որ իւրաքանչիւր աշխա- տողի ձեռքին ու անգիտն տրամադրած գալթուիներն ու չեղումները տարբեր են, եւ տարբեր կերպով պէտք է ուղղել զա- նոնք նոյն իսկ իրենց գործին վրայ։

Երկրորդ կը յաւելու թէ նորավարժ- ներուն գիտութեան համար աւելի աղէկ է գունաւոր թիւով սխալ նախ անողորկ կտաւի վրայ։

Ինծի այնպէս կը թուի որ յօդուածա- գիրը շատ ընդարձակ տեղեկութիւն չունի այս ճիւղին վրայ։

Բերայի արուեստանոցին մէջ ձեռա- գործ վարժուհի եղած չեմ, այլ ընդհա- նուր ձեռագործական նկարներուն հե- ղինակութիւնն ու գծագրութիւնը կատա- րած եմ միայն, բայց հոն ուսած եւ տե- սած եմ պատգամի մասնագէտ վարժուհի- ներէ, որոնց միակ հոգը եղած է Նբթ- լէԼԿաւ լրայ ճերմակ թիւով վարժե- ցնել աշակերտուհիները, այն պարզ պատ- ճառով որ հոն է բոլոր ձեռագործներու գաղտնիքն ու բանալին. Եւ փոխանակ ուսանողները տարիներով անօգուտ գոր- ծերով զբաղեցնելու, ամենէն զործնա- կան եւ կարճ ճամբան է նախ սորվեցը- նել ճերմակ պատգամ, որ ոչ կարծուա- ծին չափ դժուար է եւ ոչ ալ անմատչե- լի ամենէն թերութեան տակ։

ՌՈՒՄԻԱՆՆԻ Ս. ՓԱՓԱՋԻԱՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՌՈՒՄԻԱՆ

Մերմէն անուան լուրերը կը ծանու- ցանեն թէ Ձիւթի քիւլուէնցայէ բըռ- նուերն է։

Բերայի մէջ զորոց կը պարտի թէ գահաժողով իշխանը, ընկերակցու- թեան իր հօրեղոր՝ Ալեքսիս մեծ դուք- սին, մայիս ամսուն Բերայի մէկ- նոց նաւատորմին հետ ճամբար պիտի ել- լանք Գահաժողովի իշխանը Յարապի մէջ կանգ պիտի առնէ, զէպի Ամերիկա եր- թալէ տալ։

Նախք վերջի գիտել կուտայ որ եթէ Գահաժողով կայրոր պաշտօնական այցե- լութիւն մը տայ Ձիւթիցերի ձանրապե- տութեան, այդ կերպով օրինակ մը պի- տի տայ որուն պիտի կրնան հետեւել միւս վեհապետները, երբ հարկ տեսնեն Բա- րիդ երթալով այցելութիւն տալու Յարա- սական Նախագահութեան նախագահին, բան մը ուսկից ետ կը զայնէին մինչեւ հիմա՝ միապետական սուլթանութեանց հե- տեւելով։

Էքզիլէրինսուպի նահանգին մէջ Շէօնպէրի գերման գաղթականները, «Նկատելով որ իրենց նախնիքը, իբր

դար մը առաջ հաստատուելով այն հո- ղերուն վրայ զորս իրենց տուած է կա- տարինէ Բ. կայսրուհին, իրենց գաղթա- կանութեան գերմանական անուն մը տը- րած ըլլալուն պատճառն այն էր որ ուսանեցն լեզուն չէին գիտեր, մինչդեռ հիմա ուսանելու հետեւնալէ աւելի ըն- տանի լեզու մը կը զանալ իրենց», ուս- սական կառավարութեան արտօնութիւն կը խնդրեն այդ Շէօնպէրի անուն տեղ պաշտօնապէս դնել Սօփիանա ուսանական հին անունը։

— Գործերն կը տարածուի Ռուսիոյ մէջ։

ՌՈՒՄԻԱՆ ԵՒ ԱՒՍՏՐԻԱ

Տէյլէ Գահաժողովի վիեննայի թղթակիցը զարձակ կը յիշատակէ այն զրոյցը թէ յառաջիկայ ամառ ուսանական Բիւլոնիոյ մէջ տեսակցութիւն մը տեղի պիտի ու- նենայ Ձարին եւ Աւստրիոյ կայսեր մի- ջեւ։

Վիեննայի ուսանական դեսպան Լուպա- նով իշխանը, որ այժմ արձակուրդով Ռուսիա կը գտնուի, մէկ քանի օրէն իր պաշտօնատեղին պիտի դառնայ եղբր այս մասին մասնաւոր հրահանգներով։

Թ ի ի Թ ի Ն

Թիւրքէն, որուն անունը այնքան աղ- մուկ կը յարուցանէ մէկ քանի օրէ ի վեր, զգուշութեամբ հեռու կը մնայ իրեն առ- թիւ յարուցուած վիճարանութեանէ եւ կը յայտարարէ թէ իր գիտական ուսումնա- սիրութիւններով միայն կ'ուզէ զբաղիլ։ Բայց, կ'ըսեն անպառ ու հանդարտ մար- ղիկ, այնչափ ահագին բաներ ըսած է, որ իր գրուածներուն ապացոյցը պէտք է տայ, եթէ ոչ մարդերուն ամենէն թըշ- ուտականը պիտի նկատուի։ Կասկած կայ թէ ինք պատերազմական նախարա- րութիւնը կ'ամբաստանէ անոր համար որ իր ընդունած 250,000 ֆրանքէն զատ՝ դեռ մէկ քանի միլիոն ֆրանք ալ կ'ու- ղէր։ Պէտք է իր վրային փարատէ այդ կասկածը, Պէտք է ցոյց տայ թէ իր ը- րածը լոկ փութա՞մ մը չէ իր գիւտին հա- մար։ Եւստի մըն է ինք որուն ձեռ- նարկութիւններն ի դերու եղած են։ Երկ- րին պաշտպանութեան գաղտնիքները ե- րեւան հանած է, զօրավարներու պատ- ուին դադած է։ Պէտք է որ այս ամէն բաները լուսաւորուին։

Պ. Լալկեան՝ ալ Լանկոը նամակով մը կ'ըսէ թէ ինք Թիւրքէնի ներքեւ չը- նարեւելու համար իրեն պիտի անգա- յար։ Գիտատի, րսած չէ թէ ներքեւ կը չնոր- ուի եթէ Թիւրքէն խօսք տայ լուս միւս անձնական գաղտնիքներու մասին, այլ ըսած է որ Թիւրքէն բանտէն Ելիւրուն նորէն ափեցիկեղ բաներ պիտի գործե- ազգային պաշտպանութեան վերաբերեալ գաղտնիքներու նկատմամբ։

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԱՍԻԱ

Պերլինէն կը գրեն Տէյլէ Նէ-շի թէ Ձիւթական կառավարութեան Պերլին մէջ պատրաստել կուտայ Բամբի նոր զար- տեսներ, որք իրեն օգտակար պիտի ըլ- լան՝ Ռուսիոյ հետ իր քանակցութեանց համար։ Բանակցութիւնը ուրեմն դեռ մէկ քանի ամիսէն տալ չպիտի կրնան աւարտիլ։

ԿԻՆԵՐՆ Ի ՇԻՊԻԱԿՈ

Շիպակոյի ցուցանակներին անանձնա- յատկութիւններն մին ալ պիտի ըլլայ չարք մը Համաժողովներու գումարուն, որոց մէջ պիտի վիճարանուի մարդիկու-

թեան մատուորական եւ բարոյական յա- ռաջիմութեան նպաստելու միջոցներուն վրայ։ Այդ անհամար համաժողովներէն (Թիւրքիին հարկերը կ'անցնի) մին պիտի րաջականայ լոկ կ'ընեն, որք անարհիս սովն մասերէն պիտի երթան անդ։

Այդ համաժողովին օրակարգը որոշ- ուած է արդէն, եւ շրջաբերական մը կը ծառայուի թէ։

Երկուշաբթի պիտի նուիրուի Համա- ժողովին բացման եւ բարի գալտեան մաղթանքներու։

Երեքշաբթի պիտի խօսուի «Կնոջ քա- ղաքացիական եւ ընկերային բարեշրջու- թեան» եւ Գերմանիոյ մէջ կ'ընեն կա- ցութեան վրայ։

Չորեքշաբթի. Չգետի խնդիրներ. (հաւանական է որ մասնաւոր հետաքը- րութեամբ հետեւին այդ նշտին)։ Կինը թատրոնին մէջ. կ'ընեն իտալիոյ մէջ եւսայն։

Հինգշաբթի. կ'ընեն Ելմագէտ. կ'ընոյ ջաղաքական ապագան։ Ուրբաթ. «Կիններուն պայքարն ի նը- պաստ խաղաղութեան»։ Կնոջ դերը ըն- կերային խնդիրներու մէջ. կ'ընեն Եւ գի- տութիւնը. կ'ընոյ տեղը զարուսթեանց մէջ։ Շաբաթ. Կանանց ընկերութեանց դե- րը մարդասիրութեան, կրթութեան, բա- րոյական վերանորոգման մասին։

Կիրակիօրը եկեղեցական արարողու- թին պիտի կատարուի՝ միսիոնարուհի- ներու կողմէ։

Համաժողովին ներկայ գտնուելիք նը- շանաւոր օտարուհիներուն մէջ կը մի- ուին Տիկին Իդուլէ Պոմբո, (Ֆրանսացի) որ դանձապահ է կանանց միջազգային ընկերութեան, Լէտի Հէյնրի Սոմերսեթ, Ապրիլի կոմսուհին եւսայն։

Այս Համաժողովը ընդհանուր հետա- քըրութիւն կը ներշնչէ։

ՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ

Պերլին, 17 ապրիլ

Մետրպոլիտը գահաժողովին մաղ- թանք կատարեց։ Թաղաւորը յետոյ մեծ ընդունելութիւն մը բրաւ պաշտօնի մէջ։ Նախկին խաւարականները Բիւրիլ եւ վիլիմարցիներ հանգստեան թոյլալ պիտի ստանան։ Պ. Վէլիմարցի Պետական խորհրդին նախագահ անուանուեցաւ։

Բարիդ, 17 ապրիլ

Ռորհրդակցութիւն մը տեղի ունեցաւ այսօր Երեւանի միջոց ժողովին նախա- քա՞ Պ. Գաղիմու-Բեդիէի, նախարարա- պետ Պ. Տիւրիւի եւ Ելմագէտի նախա- րար Պ. Բէրայի միջեւ, կարգադրելու համար Միւրապիտին եւ Երեւանի միջոց ժողովին միջեւ ծաղած Ելմագէտ ան- համաձայնութիւնը։

Նախարարաց խորհուրդը զբաղե- ցաւ ծերակուտական Պ. Էմման Մանի- քի հարցապնդման տրուելով պատասխա- նուր։ Պ. Մանիքի վաղը հարցապնդում մը պիտի ընէ ի մասին այն վարչական քննութեան զոր պատերազմական գործը նախարարութիւնը բացած է՝ մէլիքի զիւտին գործին վերաբերմամբ։

ՆՈՐ ՍՍՏՏՈՒԱՄ ԳՐԻՔԵՐ

ՍԱՐԳՍԻՍԻԱՆ Զ. ԲԱՐՍԵՂ. Ռուս- անգլիական Մանիքի — Պաղկեան Թարգմանիչներու աշխատանքի Եւ Գր. Նա- լիկացուց թուղթ — Վենետիկ. Տպ. Միլիթարեան. 1893. մեծ ուղեւոր. Երես 117. գին 2 ֆրանք։

ԹԵՐԹՈՆ ՀԱՅԵՐԱՆԵՐԻ (118)

ՊԱՐՈՆ ԼԸՔՈՒՔ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԻ ԱՆՈՒԱՆ ՊԱՏԻԸ

Եւ սակայն Աստուած ալ գիտէ որ Պ. ալ Գուրթօմիէն եւ Սէրմէօզի գործը այն առնե կը ջանային իրենց վարժանքին ազգած ստիւղմը կրցածուն չափ թե- թեցնելն։

Միջնաբերդին մէջ բանտարկեալներէն տասնեութ կամ քսան հոգին հաղիւ դատուեցան եւ թեթեւ պատիժներու են- թարկուեցան։ Իսկ միւսները արձակ- ուեցան։

Բայց ո՞նիներ կան, զորս ոչինչ կրնայ ջնջել կամ թեթեցնել։

Առաջ զիրենց կ'առնէին իրենց անգը- թութեան համար, հիմա ալ սկսան ար- համարել իրենց վատութեան համար։

Իրենց այս բաները չէին գիտեր եւ իրենց զաւակաց ամուսնութիւնը կը փու- թացնէին, առանց մտքերնուն իսկ անցը-

նելու թէ ամէնքը գարշելի անպատկա- ուութիւն մը կը համարէին զայս։

Արարողութիւնը պիտի կատարուէր ապրիլ 17ին, եւ որչափ էին որ հարսա- նիքը տեղի ունենայ Սէրմէօզի գոթակը, որ մեծամեծ ծախքերով զիւթական պա- լատի մը փոխուած էր։

Օղը քանչիւր էր, եւ իսկե՛ք Միտո՞ւ արքային յաջորդը երէցն օրհնեց այս ա- մուսնութիւնը Սէրմէօզի փողը զիւղին եկեղեցւոյ մէջ։

«Նորատի ամուսնացելոց» ուղեւոր մաղթանքները վերջացուց սա խօսքերով, զորս արտասանեց մարգարէական եղա- նակով մը։

— Երբեք պիտի ըլլաք եւ պէտք է ըլլաք։

Ո՞վ այնպէս չէր կարծեր Ո՞չ ապաքէն այս երկու աղուական եւ հարուստ երի- տասարդը երջանկութեան բոլոր պայմա- ն

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ
ԱՊՈԶԼԱՎԻԴԱԲԱՅԻՆ ԳՐԱԾԵՆԵԱԿ
ՆՈՒՂԻՔ ԵՐՈՒՆԵԻ Մ. Յ. ՍՈՐԵՆԻ
ԸՆԹԱՐԿԵԼ 1881 Ն
ՍՈՐՆ զբանանակի միջոցով մինչև 31
Յուլիս 1892 ապահովուած
ԳՐՈՒՄԱՐՆ Է 86,793,400 ՅՐԱՄԻ
ՅԻՆԿԱՎ զբանանակը պատրաստ է
կենաց վրայ, հրդեհի, ժովու եւ ամեն
տեսակ արկածներու դէմ ամենապիտան
պաշտպանութիւնը ապահովագրու
թիւններ ընդունել ի հաշիւ յԱրեւել
հաստատուած ապահովագրական ընկե
րութեանց: Զրիւպէս յայտարարներ կը
տրուին, որու մէջ յամախորհրդ պիտի
ձեռնեն աւելի մանրամասն տեղեկու
թիւններ:
ՍՈՐՈՒՄԱՐՆՊԵՆԷ-ԳՐԵՍԱ ՀՈՒՄԻՆ ԳՈՐԵՆԻ
ԹԻՎ 8

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ «ՀԱՅՐԵՆԻԲ»Ի

Two black and white portraits of men with full beards. The man on the left has a thick, light-colored beard and is looking slightly to the left. The man on the right has a dark beard and is looking slightly to the right. Both are wearing dark clothing.

(ԱՐՏՕՆԱԳԻՐ ԿԷՍԹԵԹՆԷՐԻ)

Այն առաւելութիւնները, զոր ունի «Ընդօրինակի գործիքը» ռուրի միջոցներու վրայ հետեւեալներն են՝

1. ԳԵՐԻՆՏԻՐ ԱՇԽԱՏՈՒԹԻՒՆ — Որովպէտեւս Երինակները սեւ թանաքով կը գրուին եւ գրին ձեւը կը պահուի, այս միջոցով ապուած էրջարեալական մը ձեւերով գրուած նամակի մը բոլոր կրեւելանքն ունի։
2. ՕՐԻՆԱԿԱՆԵՐՈՒ ԹԻԻԻԵԼ ԵՄ ՄԻՆԱԶԵԻՈՒԹԻՒՆԵՐ — Այս միջոցով կարելի է արտադրել 10 էն մինչեւ 2000 օրինակ, վերջին օրինակը առաջինին չափ պայծառ պիտի բլլայ։
3. ՊԱՐԶՈՒԹԻՒՆ ԵՄ ՏԵԻԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ — Այն մարդ որ կրնայ հասարակ մատտով մը գրել կրնայ գործածել նաեւ «Ընդօրինակի Գործիք» ին գըրիչը։ Ծառայ մը անգամ կրնայ օրինակները հանել չիֆօթնութիւն պատճառող կէճատը գործիքներ չկան։
4. ԽՆԱՅՈՂՈՒԹԻՒՆ — «Ընդօրինակի Գործիք» մը ունենալը ռուրի միջոցներէ աւելի թիւ ծախք կը պահանջէ, գրելի է կէտը։ Իւրաքանչիւր կազմածի հետ պանքան նիւթ կայ, որ կը բաւէ վեց ամիս, չարաւթը անգամ մը աշխատելով։

6. ՅԱԼԻՆՈՒՄՍԿԱՅԻՆ — Կարելի է պահել նախատրայը երկար ժամանակ ու ետքը նորեն գործածել:

Դեպքի մասին ՆԱԽԸՆԻՏ ԳԼԽՈՒԹԱՆԿԱՆ 95 և 97, ԻԼԻՍԵՅ ԳԱՄԵՐԵՐՈՎ, Վրաստան

1922 年 5 月 11 日 1922 年 5 月 11 日 1922 年 5 月 11 日 1922 年 5 月 11 日 1922 年 5 月 11 日

11 1101101 1110111 051110

ԼԱ ՍՍՍՐԷԹԷ ՍԻՐԹԻՐԷԼ ՏԵԱՍԷՅ

... ..

LA SOCIÉTÉ MUTUELLE FRANÇAISE

(Faint musical notation)

Հաստատեալ Գաղղիոյ Հանրապետութեան 1868 Յունւար 22 հրամանագրոյն համեմատ

ԿԸ ԱՐԾԷ ԸՆԴ ՀՇԿՈՂՈՒԹԵԱՄԲ ԳԱՂՂԻՈՅ ՏԷՐՈՒԹԵԱՆ:

Շուրջ 11-12 տարեկան «Կոմիտեի Լիգայի» և «Տիգրիսի Լիգայի» անդամները:

[illegible]

Դատարարները խոստովում են անելուղիված ստախաներն ընդունող լատուկ հաստատու-

Թիւն. 11-ը կորանցնենք զրամսողութիւն մը կազմելու առիթն եւ հազար ու մէկ

պատանուներ շոնելով մեր խնայած ստակներն յուժովէստ կը վատնենք :

Փոքր զուամարններով զրամադուլուս մը կողմէն ալ զծուարին եւ գրեթէ անկա-

Երկր Ե, որ Ե Երկրի ընդերքից հանում է հեղուկ և անհեղուկ նյութեր և ընդհանուր:

Ահաւաստիկ «Լա Միլիթիւէյ Ֆրանսէզ» ընկերութիւնն որուն փոքր գումարներ ,

այսինքն ամիսը հինգ տասը եւ այլն վճարելով, ապագային մեր ձեռքը կ'ունեն-

Նախք համեմատ դրամագլուխ մը :

Մանրամասն տեղեկութեանց եւ բաժանորդագրուելու համար դիմել առ Պ. ԷՐ.
ԵՐԱՅԱՆԻ Ի. ՏԵԼԵՎԻԶԻՆԻ ԵՎ ԵՎԵՆԵՆԻՆԻ ՏԻՄՈՒՄ ԳԱՐԱՄԻԼԻՆԻ ԹԻՖԼԻՍԻ ԿԱՆԸ 35.

ԳԼՈՒԾՈՒՄ, ԼՈՒՍՈՒՄ ԵՄԱՆՈՒԹՅԱՆ ՆԵՐՈՒՆԻՔԻ ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ, ԶԱՄԱՆԻՔԻ, ԴՆԵՔԻ, ԽՈՏՈՒՄ, ԶԵՆՈՒՄ — ԼՐԻՑՅԱՆՈՒՆԻՔԻ ՄԱՍԻՆԻՔԻ ԽՈՏՈՒՄ ԵՎ ԶԵՆՈՒՄ ԻՆՏԵՐՆԱԿԱՆ ԴՆԵՔԻ ԵՎ ԽՈՏՈՒՄ

կամ երաշխաւորութիւն զոյոյ տալ :

Գաւառներու համար զործակալու թիւն ստանձնել ու զողներ պարտին զիմել

Վերոյիշեալ հասցէին՝

Կը փութամը ազդարարել արգոյ հասարակութեան որ թէ զարնան մէջ, ԿԱՆԱՆՑ, ԱՂ-ԶԿԱՆՑ եւ ՄԱՆԶԵՐԻՒ վերադրեալ զգետններու մեծ մթերք մը ունինը, վերջին նորա-ձեւութեան համաձայտ եւ խիստ աժան կերպով գնած եմը յերկրայեւ ձեւումը մեր տոնետրական տան ԼՈՆՏՐԱԻ եւ ԲԱՐԻԶԻ եւ պատ-րաստուած մեր ՊԵՐԼԻՆԻ եւ ՎԵՆԻՆԱԻ մաս-նաւոր առաքարներու մէջ:

Լիալոյս եւ անտարակոյս եմք որ ազնիւ
հասարակութիւնը նկատողութեան պիտի առնէ
մեր հետեւեալ ապրանքները որոց միակ ազգս-
պրըողն եմք ի մայրաքաղաքիս որդիսիք են,
հաղիական եւ Գերմանական Փեղոյներ մե-
տաքսէ, կտաւէ եւ բամբակէ թափկիւններ
Գաղիական ձեռնոցք, սեղանի ծածկոցներ, ան-
կողնի համար կտաւեղէնք, անձնեղոցք, ասեղ-
նազործութիւնք, Բարիզեան չորսէներ, եւ ար-
անց կանանց եւ տղոց համար ընտիր հիւսուած
Ֆանէլաներ ։

ՊԱՏՐԱՍ ՀԱՐՍԱՆԵԿԱՆ ԶԱՐԴԵՐ
Ժբբբբ, Բրբբ, անկողնի ծածկոցներ, Կանանց յատուկ վզի թաշկնախներ, սե-
ղանի սպասք, սիրտք, անձեռնոցք, վարդաշյուրներ և. բարձրատեսակ փողպատե-
զուգի վրձն ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆՔ ԿԱՆԱՆՑ ԶՆԴԵՐԶԵՐՈՒ

Նորութեանց համաձայն ամէն տեսակ կերպով Աղլկանց համար չըջադրեալ
 եւ մաիթներու չարունակաբար ժամանածուք, մինչեւ 12 տարեկան մանչ աղջոց
 համար չտսթիւններ, եւ բարտրելիւններ և Աղլկանց հւ. աղջց համար գլխարկներ եւ
 անտաշահատութիւնք և

Ատոնցնէ դատարայ հասարակութիւնը կրնայ ամէն պէտքերը լրացնել անհա-

Հաստատված է Սահմանադրության մեջ :
ՎԱՐԴՄՈՒՆՔ ԿԱՆԽԻԿ ԵՒ ՎԵՐՋՆԱԿԱՆ ԳԻՆ
ԼՂԵՆԱՅԻՆ Ե ԶՄԻՆԻԱ ՖԻԾԱՆՔ ՓԻՐՈՑ, ՎԱՃԱՊԱՄԵՆԻ ՈՒՈՒՄԸ

[Faint handwritten notes at the bottom of the page]